

گفتگو با دکتر سید رحمت‌اله اکرمی معاون وزیر امور اقتصادی و دارایی و خزانه‌دار کل کشور

تقویت نظام مالی کشور

سازش

از این که دعوت مجله حسابرس را می‌پذیرید و با صمیمیت و حوصله به پرسشهای گوناگون ما پاسخ می‌دهید سپاسگزاریم. کوششهای پیگیر خزانه‌داری کل کشور برای توسعه نظام مالی دولت در یکی دو دهه اخیر چشمگیر، گسترده و ستودنی بوده است. برای آشنایی خوانندگان با کارهای انجام شده، کمی توضیح بدهید.

دکتر اکرمی

در گذشته با توجه به ساده‌تر بودن مبنای نقدی و سهولت استفاده از آن برای گزارشگری مالی بخش عمومی از این مبنا استفاده می‌شد. نارساییهای مبنای نقدی در ارائه اطلاعات مورد نیاز باعث شد تا در دهه‌های پایانی قرن بیستم بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته برای تغییر مبنای حسابداری در بخش عمومی برنامه‌ریزی کنند.

در کشور ما هم اصلاحات حسابداری بخش عمومی طی سنوات اخیر را می‌توان به دو بخش تقسیم کرد. بخش اول، اصلاحات صورت‌گرفته در اوایل دهه هشتاد به‌منظور هماهنگی با نظام آمارهای مالی دولت (GFS) بود، و بخش دوم اصلاحات در سال ۱۳۸۸ با تشکیل کمیته تدوین استانداردهای حسابداری بخش عمومی (با مشارکت سازمان حسابرسی، وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان برنامه و بودجه، و دیوان محاسبات کشور) آغاز شد.

در سال ۱۳۹۲ با ابلاغ سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی (به‌عنوان یکی از مهمترین اسناد بالادستی کشور) اهمیت

بودجه‌ای، صورتهای مالی الزامی طبق استانداردهای حسابداری بخش عمومی را نیز تهیه کنند.

مهمترین اقدام انجام شده پس از شروع اجرای اصلاحات در حسابداری بخش عمومی برای پشتیبانی از آن به شرح زیر است:

- الف) تشکیل کمیته تخصصی حسابداری تعهدی در استانها،
- ب) تشکیل کارگروه اجرای حسابداری تعهدی،
- ج) تدوین و ابلاغ برنامه اجرایی کوتاه‌مدت اجرای حسابداری تعهدی،
- د) اعزام هیئت حسابرسی به دستگاه‌های اجرایی و اعلام نقاط ضعف سیستم حسابداری،
- هـ) تدوین آیین‌نامه تبصره بند ۱ ماده ۲۶ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت ۲،
- و) تدوین و ابلاغ شیوه‌نامه شناسایی داراییها،
- ز) تدوین و ابلاغ شیوه‌نامه شناسایی بدهیها،
- ح) ایجاد بستر لازم به منظور دریافت و پردازش تراز عملیات و تهیه صورتهای مالی در سامانه نظارت آنی معاونت نظارت مالی و خزانه‌داری کل کشور (سناما)،
- ط) تهیه و ابلاغ نقشه راه اجرای کامل حسابداری تعهدی در

ایجاد تحول در حسابداری بخش عمومی روشن تر شد چراکه اجرای حسابداری تعهدی فراهم‌کننده برخی از بسترهای لازم برای تحقق سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی به شمار می‌رود. درحقیقت، به‌کارگیری حسابداری تعهدی در بخش عمومی می‌تواند از طریق تقویت نظام مالی کشور (بند نهم ابلاغیه سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی) زمینه‌های لازم برای ارتقای بهره‌وری، صرفه‌جویی در هزینه‌های عمومی کشور و شفاف‌سازی اقتصادی (موضوع بندهای سوم، شانزدهم و نوزدهم ابلاغیه سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی) را فراهم سازد و با توجه به عزم جدی دولت برای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی، زمینه لازم برای دستیابی به این اهداف را ایجاد کند.

به‌علاوه، باتوجه به این‌که حسابداری حلقه میانی زنجیره نظام مالی محسوب می‌شود و ستانده آن مورد استفاده دو رکن دیگر این نظام (بودجه و حسابرسی) قرار می‌گیرد، تغییر مبنای حسابداری بخش عمومی به‌عنوان نقطه آغاز حرکت در مسیر تقویت نظام مالی کشور مورد توجه ویژه قرار گرفت.

با ابلاغ سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی تلاشها برای اجرای حسابداری تعهدی در بخش عمومی افزایش یافت به‌طوری‌که در بند ۱ ماده ۲۶ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت ۲، مقدمات قانونی لازم برای تغییر مبنای حسابداری بخش عمومی فراهم شد.

در کنار تدوین مفاهیم نظری گزارشگری مالی و استانداردهای حسابداری بخش عمومی توسط کمیته تدوین استانداردهای حسابداری دولتی، مجموعه‌ای از پروژه‌های تحقیقاتی انجام و نظام حسابداری بخش عمومی با رویکرد تعهدی توسط خزانه‌داری کل کشور تدوین شد.

به‌تبع آن آموزش‌های اولیه دستگاه‌های اجرایی برای به‌کارگیری نظام جدید حسابداری بخش عمومی در دستور کار خزانه‌داری کل کشور قرار گرفت و استقرار نظام مزبور در دستگاه‌های اجرایی از ابتدای سال ۱۳۹۴ شروع شد. با عنایت به اهمیت انجام اصلاحات در حسابداری بخش عمومی، خزانه‌داری کل کشور تمام توان خود را برای راهبری و پشتیبانی اجرای کامل این اصلاحات به‌کار گرفته تا واحدهای گزارشگر بخش عمومی بتوانند علاوه بر تهیه فرمهای عملکرد

لازمه تقویت نظام مالی کشور

تحول در

حسابداری بخش عمومی و

توسعه دانش

شاغلان حرفه

است

اساس، خزانه‌داری کل کشور در اصلاح سرفصلهای آموزشی حسابداری دولتی در دانشگاه‌ها متناسب با تغییرات نظام مالی و محاسباتی کشور مشارکت داشته تا از متناسب بودن محتوای آموزشی دانشگاه‌ها با استانداردهای حسابداری بخش عمومی و نظام حسابداری بخش عمومی اطمینان حاصل کند. این اصلاحات در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد انجام شده است. بدیهی است، توسعه کمی و کیفی آموزش دانشگاهی حسابداری بخش عمومی لازمه ارتقای کیفیت حسابداران بخش عمومی در آینده است و می‌تواند تضمین‌کننده منابع انسانی متخصص و توانمند برای اجرای کامل اصلاحات در حسابداری بخش عمومی و توسعه آن به‌شمار رود.

حسابداری

آیا حسابداران شاغل در بخش عمومی به دانش و مهارت‌هایی فراتر از حسابداران شاغل در بخش خصوصی نیاز دارند؟ آیا حسابداران بخش عمومی هم مثل سایر انواع حسابداران از تشکل حرفه‌ای خاص خود برخوردارند؟

دکتر اکرمی

حسابداران شاغل در بخش عمومی علاوه بر تسلط بر استانداردهای حسابداری بخش عمومی و نظام حسابداری بخش عمومی که جزو ویژگی مشترک حسابداران محسوب می‌شود، باید بر قوانین مالی و محاسباتی اشراف داشته باشند. در حقیقت تفاوت استانداردهای حسابداری بخش عمومی و انتفاعی و همچنین قوانین و مقررات حاکم بر بخش خصوصی و عمومی موجب تفاوت ویژگیهای حسابداران شاغل در این دو بخش می‌شود. بنابراین، با توجه به تنوع قوانین و مقررات در بخش عمومی نسبت به بخش خصوصی، می‌توان به اهمیت اشراف حسابداران فعال در بخش عمومی نسبت به قوانین و مقررات پی برد. برای نمونه، در بخش عمومی با توجه به اهمیت قانون بودجه سالانه کل کشور و به‌منظور اعمال کنترل‌های لازم بر آن، در رویدادهای مربوط به منابعی که از محل بودجه کل کشور تامین می‌شود، علاوه بر ثبت‌های مالی در صورت لزوم باید ثبت‌های بودجه‌ای نیز اعمال شود.

بخش عمومی،

ی) به‌روزرسانی سالانه نظام حسابداری بخش عمومی با توجه به قوانین و مقررات و استانداردهای حسابداری بخش عمومی جدید،

ک) پاسخ به استعلام دستگاه‌های اجرایی در خصوص مسائل و ابهامات ناشی از اجرای حسابداری تعهدی،

ل) تهیه آیین‌نامه اجرایی بندهای «الف»، «ب» و «پ» ماده ۸ قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران،

م) تهیه دستورالعمل حسابرسی صورتهای مالی واحدهای گزارشگر بخش عمومی موضوع تبصره ۲ ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی بندهای «الف»، «ب» و «پ» ماده ۸ قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه.

حسابداری

آموزش نقش مهمی در توسعه هر نظامی دارد. برای آموزش حسابداری بخش عمومی چه کارهایی انجام شده است؟ آموزش دانشگاهی چه سهمی در تحولات حسابداری بخش عمومی کشور دارد؟

دکتر اکرمی

از آنجا که نیروی انسانی متخصص و توانمند یکی از مهمترین ارکان برای پیشبرد اصلاحات در حسابداری بخش عمومی به‌شمار می‌رود، لذا آموزش حسابداری بخش عمومی اهمیت ویژه‌ای دارد. مطرح بودن مخارج آموزش کارکنان فعلی واحدها به‌عنوان یکی از مهمترین مخارج اجرای این اصلاحات در کشورهای پیشرو در اجرای اصلاحات حسابداری بخش عمومی، گواهی بر اهمیت این موضوع است. خزانه‌داری کل کشور نیز با علم به این موضوع، در ابتدای شروع پیاده‌سازی حسابداری تعهدی، آموزش اولیه نیروی انسانی دستگاه‌های اجرایی را برای به‌کارگیری نظام جدید حسابداری بخش عمومی به‌عهده گرفت و در آموزش‌های بعدی از طریق امضای تفاهم‌نامه با مراکز آموزشی مشارکت داشته است.

طبیعتاً ارتقای کیفیت حسابداری بخش عمومی در آینده و تامین نیروی انسانی متخصص در بلندمدت نیازمند تحول در آموزش دانشگاهی حسابداری بخش عمومی است. بر این

حسابداری بخش عمومی، نظام حسابداری بخش عمومی، و قوانین مالی محاسباتی و ...)، مهارت‌های حرفه‌ای و اصول و ارزش‌های اخلاقی برای جذب افراد نیروی انسانی اهمیت به‌سزایی دارد و ضرورت دارد دستگاه‌های اجرایی برای احراز صلاحیت، مولفه‌های یادشده را برای جذب و توسعه نیروی انسانی حسابداری مدنظر قرار دهند. قدردانی (مادی و معنوی) از کارکنان توانمند، فراهم ساختن امکانات و شرایط لازم برای بروز تواناییها و شایستگیهای کارکنان از جمله راه‌کارهایی است که می‌تواند در حفظ و توسعه نیروی انسانی حسابداری موثر واقع شود.

سازمان

بخش عمومی برای بالا بردن جذابیت خود و انگیزه و روحیه حسابداران چه سیاست‌هایی را باید دنبال کند؟

دکتر اکرمی

ارزش قائل شدن مقامات دستگاه‌های اجرایی برای اقدام انجام شده در راستای اصلاحات حسابداری بخش عمومی، افزایش وزن حسابداری به‌عنوان یکی از مشاغل تخصصی در بخش عمومی، اعتماد به اطلاعات ارائه‌شده در گزارشهای مالی و استفاده عملی از آنها در تصمیم‌گیریها می‌تواند منجر به ایجاد احساس رضایت و ارزشمندبودن در حسابداران شده و

با توجه به این‌که نظارت بر امور مالی و محاسباتی و نگاهداری و تنظیم حسابها طبق قانون و ضوابط و مقررات مربوط و صحت و سلامت آنها، و همچنین نظارت بر حفظ اسناد و دفاتر مالی از وظایف ذیحسابان به‌شمار می‌رود، مسائل مربوط به این موضوعها قابل طرح در انجمنهای مربوط بوده و بر این اساس می‌توان موضوع این انجمنها را به‌نوعی مرتبط با حسابداران شاغل در بخش عمومی دانست. با وجود این، با عنایت به این‌که وظایف ذیحسابان فراتر از حسابداری است، این انجمنها را نمی‌توان به‌عنوان یک تشکل حرفه‌ای در نظر گرفت که موضوع آن صرفاً حسابداری بخش عمومی باشد و به‌نظر اینجانب نیاز به وجود یک انجمن حرفه‌ای در این ارتباط احساس می‌شود.

سازمان

توسعه حسابداری بخش عمومی از نظر نیروی انسانی با چه فرصت‌ها و تهدیدهایی روبه‌رو است؟

دکتر اکرمی

همان‌گونه که اشاره شد نیروی انسانی متخصص و توانمند یکی از مهمترین عوامل موفقیت در اصلاحات حسابداری بخش عمومی به‌شمار می‌رود. خوشبختانه در کشور ما نیروی متخصص حسابداری در مقایسه با گذشته از نظر کمی و کیفی بهبود یافته است که می‌توانند به‌عنوان نیروهای جدید، جذب دستگاه‌های اجرایی شوند که با کمبود نیروی انسانی متخصص مالی مواجه هستند.

با توجه به اهمیت قوانین مالی و محاسباتی در حسابداری بخش عمومی و اشراف ذیحسابان با سابقه به قوانین مزبور و چالش‌های عملی آنها، همکاری نیروهای جدید با ذیحسابان باتجربه می‌تواند فرصت خوبی برای ارتقای کیفیت نیروی انسانی شاغل در بخش عمومی باشد.

محدودیت‌های موجود در جذب نیروهای جدید در بخش عمومی یکی از تهدیدهایی است که در این زمینه وجود دارد.

سازمان

دستگاه‌های اجرایی برای جذب و حفظ حسابداران چه سیاستی باید پیش بگیرند؟

دکتر اکرمی

ارزیابی مولفه‌های دانش فنی (تسلط بر استانداردهای

نیاز به وجود

یک انجمن حرفه‌ای

برای حسابداران بخش عمومی

احساس می‌شود

برای آشنایی با تاریخچه و کارکردهای خزانه‌داری ایران

کتاب «خزانه‌داری ایران» را در دو جلد مطالعه کنید

می‌تواند در برنامه‌های آموزشی مطرح و توانایی حسابداران بخش عمومی را به‌نحو مناسبی ارتقا دهد.

حسابداری

چه تحولات بیشتری را در یکی دو دهه آینده در حسابداری بخش عمومی باید انتظار داشته باشیم؟ حسابداران بخش عمومی در آینده به چه مهارت‌هایی نیاز دارند؟

دکتر اکرمی

با توجه به سرعت تحولات در حوزه فناوری اطلاعات بهره‌گیری حداکثری بخش عمومی از این امکان به‌نحو مطلوب اجتناب‌ناپذیر است. ضرورت دارد که بخش عمده‌ای از فرایندهای عملیات حسابداری با استقرار سیستم‌ها و به‌کارگیری ابزار فناوری اطلاعات و ارتباطات انجام شود و حسابداران به‌ویژه ذیحسابان و مدیران مالی دستگاه‌های اجرایی تمرکز خود را به تحلیل داده‌های مالی معطوف کنند. لذا شایسته است ظرفیت لازم برای انجام تحلیل معنادار اطلاعات مالی و تبدیل آنها به گزارش‌های مفید برای تصمیم‌گیریهای مدیران فراهم شود. حسابداران بخش عمومی باید در خصوص چگونگی تهیه گزارش‌های مفید برای تصمیم‌گیریهای مدیریت، آموزش لازم را ببینند و تواناییهای خود را در این زمینه ارتقا دهند.

حسابداری

در خزانه‌داری کل کشور ارزیابی مهارت‌ها و شایستگیهای حسابداران به چه نحوی انجام می‌شود؟

دکتر اکرمی

اخیراً خزانه‌داری کل کشور برای جذب و ارتقای افراد واجد

عاملی مهمی در حفظ آنها باشد.

حسابداری

صلاحیت حرفه‌ای حسابداران برای فعالیت در بخش عمومی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

دکتر اکرمی

برگزاری آزمون برای سنجش و ارزیابی مولفه دانش فنی، اجتناب‌ناپذیر است. هرچند، به‌منظور سنجش سایر مولفه‌های صلاحیت حرفه‌ای حسابداران شامل: مهارت‌های حرفه‌ای و اصول و ارزش‌های اخلاقی کارکنان بایستی از ابزار دیگری از جمله مصاحبه، بررسی سوابق و همچنین تکنیک‌های شناخت رفتاری استفاده کرد. به‌علاوه، با توجه به تغییرات صورت‌گرفته در حسابداری بخش عمومی، سوالات آزمون نیز باید متناسب با تغییرات انجام‌شده باشد. از این رو، خزانه‌داری کل کشور از طریق سازمان اداری و استخدامی کشور برای گنجاندن نظام حسابداری بخش عمومی به‌عنوان یکی از مواد آزمون اقدام لازم را انجام داده است.

حسابداری

آیا حسابداران بخش عمومی نیز به آموزش مستمر نیاز دارند؟

دکتر اکرمی

برخورداری از آموزش مستمر برای حسابداران بخش عمومی به‌ویژه در طول دوره اجرای اصلاحات اهمیت ویژه‌ای دارد و می‌تواند در به‌روزمودن دانش و مهارت حسابداران بخش عمومی نقش مهمی داشته باشد. مسائل و مشکلات فنی مربوط به اجرای استانداردهای حسابداری بخش عمومی و تهیه صورتهای مالی و چگونگی رفع چالش‌ها و ابهامات

ایفا کنند.

به‌عنوان نمونه پیاده‌سازی کامل نظام حسابداری تعهدی، تهیه صورتهای مالی دولت مطابق استانداردهای حسابداری بخش عمومی و دستیابی به اطلاعات مربوط به داراییها و بدهیهای دولت، گزارشگری مالی پیشرفته و متناسب با نیازهای اطلاعاتی دستگاههای اجرایی کشور، موضوعاتی چون بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد و کنترل‌های مربوط به آن، صرفاً با به‌کارگیری دانش حسابداران حرفه‌ای شاغل در این بخشها در سطوح مختلف از تصمیم‌ساز تا اجرا، امکان‌پذیر است.

در این راستا خزانه‌داری کل کشور نیز اقدام و دستاوردهای مهمی از جمله تدوین برنامه‌های راهبردی خزانه‌داری کل کشور، تحول در حسابداری بخش عمومی با تغییر مبنای حسابداری به تعهدی، طراحی و اجرای پروژه شفاف‌سازی و هوشمندسازی عملیاتی مالی دولت (خزانه‌داری الکترونیکی)، پروژه مدیریت بدهیها و داراییهای دولت و ... را طراحی و عملیاتی ساخته است.

در این باره علاقه‌مندان می‌توانند مشروح اقدام معاونت خزانه‌داری و دستاوردها، همچنین تاریخچه خزانه‌داری ایران از بدو تشکیل (در سال ۱۳۹۰ ه.ش) را که در قالب دو جلد کتاب با عنوان «خزانه‌داری ایران» تالیف شده است، مطالعه کنند.

جلد اول این کتاب با عنوان «خزانه‌داری ایران، دیروز، امروز، فردا» که برای اولین بار به تاریخچه خزانه‌داری ایران پرداخته است و جلد دوم با عنوان «خزانه‌داری ایران، با نگاهی اجمالی به یک دهه عملکرد خزانه‌داری کل کشور» که در راستای مدیریت دانش و مستندسازی فرایندها، راهبردها و اقدام خزانه‌داری کل کشور طی یک دهه تهیه شده است، به بخشی از سیر تحولات نظام مدیریت مالی بخش عمومی پرداخته است.

سازمان

از شرکت شما در این گفتگو سپاسگزاریم.

صلاحیت نسبت به تهیه دستورالعمل مسیر ارتقای شغلی کارکنان اقدام کرده است که براساس آن شایستگیهای کارکنان خود را در سه محور دانش فنی، مهارتهای حرفه‌ای، اصول و ارزشهای اخلاقی ارزیابی می‌کند.

در این راستا دو کمیته مشورتی برای مدیریت بهینه منابع انسانی به‌موجب دستورالعمل تشکیل شده است. این دو کمیته وظیفه شناسایی و تهیه بانک اطلاعاتی مدیران آینده خزانه‌داری کل کشور را بر عهده دارند. کمیته ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای در حوزه ذیحسابی، به‌منظور ارزیابی کارکنان واجد شرایط برای تصدی پستهای سازمانی ذیحساب و معاون ذیحساب دستگاههای اجرایی و کمیته راهبری منابع انسانی برای ارائه نظر مشورتی در حوزه مدیریت منابع انسانی در سایر دفاتر زیرمجموعه خزانه‌داری کل کشور عهده‌دار وظایف مندرج در دستورالعمل هستند.

با اجرای دستورالعمل یادشده، اهداف جانشین‌پروری و شناسایی استعدادها و کانونهای ارزیابی شایستگی شغلی کارکنان تحقق می‌یابد. به‌عنوان نمونه، آشنایی با قوانین و مقررات مالی و محاسباتی و فناوری اطلاعات در حوزه دانش فنی، مهارتهای ارتباطی و توانمندیهای ذهنی، در حوزه مهارتهای حرفه‌ای، قضاوت حرفه‌ای، رعایت اصول اخلاقی و تعهد به منافع عمومی در حوزه اصول و ارزشهای اخلاقی، هرکدام با شاخصها و روشهای مربوط سنجیده شده و نتایج حاصله مبنای تصمیم‌گیری مدیران در ارتقای شغلی کارکنان قرار خواهد گرفت.

سازمان

توسعه شایستگیهای حرفه‌ای شاغلین حرفه حسابداری چه اثری در سطح جامعه و بر کیفیت ارائه خدمات دولت می‌تواند داشته باشد؟

دکتر اکرمی

با توجه به اهمیت ایفای نقش پاسخگویی دولتها بسیار مهم است که حسابداران شاغل در دولت و دستگاههای اجرایی کشور و همچنین نهادهای عمومی غیردولتی از اهمیت و رسالت والای خود آگاهی داشته باشند و بتوانند نقش موثری در به‌کارگیری دانش خود در تحقق اهداف مندرج در اسناد بالادستی از جمله قانون برنامه پنج‌ساله توسعه، و قانون بودجه